

TERMİNOLOJİ VE ÇEVİRİ

Editör: Dr. öğr. Üyesi Fadime Çoban

Yayın Koordinatörü
Cemal Piri

Yayın Yönetmeni
Zeynep Yeşilova

Kapak Tasarımı
Altamira Ajans

Sayfa Düzeni
Adem Şenel

1. Baskı: İstanbul, 2019

ISBN: 978-605-9940-38-2

AKTİF YAYINEVİ
Topkapı Mah. Kahalbaşı Sok. No:31/1
Fatih - İstanbul
Tel: +90 212 511 79 74.
Sertifika No: 15448
bilgi@aktifyayinevi.com

Baskı
MİKYAS BASIM YAYIN
Sertifika No: 35532

© Bu kitabın her hakkı saklıdır. Tamamen veya herhangi bir bölümü, yayinevinin yazılı izni alınmadan basılamaz, kopyası çıkarılamaz, fotokopisi alınmaz veya kopya anlamı taşıyabilecek hiçbir işlem yapılamaz.

Kütüphane Katalog Kartı

Çoban, Fadime
Terminoloji ve Çeviri / Fadime Çoban
192 sayfa ; 21 cm
ISBN: 978-605-9940-38-2
1.Yazılı ve Sözlü Çeviri 2. Terminoloji ve Çeviri
P 306/C63
418.02/ÇOB

TERMİNOLOJİ VE ÇEVİRİ

Editör: Dr. öğr. Üyesi Fadime Çoban

Bölüm Yazarları

Evren Barut

Fahrünnisa Bilecik

Mehmet Cem Odacıođlu

Mehmet Cem Odacıođlu

Nevnihal Bayar

Serhat Arşları

S. Yetkin Işık

S. Betül Bayam Takıcak

Aktif

İçindekiler

Terminoloji Politikaları ve Kamu Sektöründe Terminoloji Çalışmaları: Türkiye örneği.....9 <i>Evren Barut</i>	9
Tasavvuf Terimlerimiz Üzerine Bir İnceleme___41 <i>Fahrünnisa Bilecik</i>	41
Çeviride Bir Uzmanlık Alanı Olarak Müze Metinleri: örnekler Üzerinden Müze Metinlerinin Çevirisinde Kullanılabilecek Yöntem ve Stratejiler.....65 <i>Mehmet Cem Odacıoğlu</i>	65
A Conceptual Suggestion of "Integrated Retro-Prospective Translation Theories" within Translation Studies: Introspective Translation Approaches As a Supplement.....79 <i>Mehmet Cem Odacıođlu</i>	79
1935-1942 Yılları Arasında İlk Kılavuzlarda Türetilip Teklif Edilen Terimlere örnekler.....91 <i>Nevnihal Bayar</i>	91
Diliçi Çeviri: Hukuk Metinlerinin Günümüz Türkçesine Uyarlanması örneği ve Hukuk Terminolojisine Bağlı Sorunlar.....123 <i>Serhat Arslan</i>	123

Bir Kavramın Türkçeye Yanlış Çevirileri Vesilesiyle Çevirmen ve Bilim Alam İlişkisi Üzerine Düşünmek.....	141
<i>S. Yetkin Işık</i>	
Osmanlıca Analitik Geometri Terminolojisi.....	161
<i>S. Betül Bayam Takıccak</i>	

Terminoloji Politikaları ve Kamu Sektöründe Terminoloji Çalışmaları Türkiye Örneği

Evren Barut*

1. Giriş

Belirli alanlara yönelik terimlerin evrensel düzeyde kabul edilebilir, anlaşılır ve yaygınlaştırılabilir hale gelmesi için planlı terminoloji çalışmalarının yapılması birçok otorite tarafından gerekli görülmektedir. Planlı yürütülen terminoloji çalışmalarının bir nevi politika haline gelmesi için söz konusu çalışmalar sürdürülebilir olmalıdır. Sürdürülebilir politikaların hayata geçirilmesi yalnızca ilgili makamların veya sorumluların bu politikaları kurumsal olarak benimsemesi ve politikaların belirli aşamalara sahip olmasıyla mümkündür. Terminoloji politikaları için de aynı durum geçerlidir. Planlı ve sürdürülebilir bir terminoloji politikasının hayata geçirilmesi ancak kabul edilebilir, anlaşılır ve yaygınlaştırılabilecek bir eylem planının özel alan olarak belirlenmiş faaliyet mecrasındaki paydaşların görüşleri alınarak gerçekleştirilebilir. Terminoloji politikalarını hayata geçirecek kritik öneme sahip kurumlar arasında hükümetler ve diğer kamuya bağlı iştirakler, özel sektörü domine eden ticari ve ticari olmayan kuruluşlar sayılabilir.

* Arş. Gör., Bartın Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü, İngilizce.

Terminoloji politikaları özel alanlarda kullanılan teknik dilin profesyonel iletişimde tarafların birbirini daha iyi anlaması için gereklidir. Geçtiğimiz yüzyılın ortalarından bu yana sürdürülebilir ve planlı terminoloji politikaları gerçekleştirilebilmesi için uygulamalardan edinilen tecrübeler doğrultusunda izlenmesi gereken prosedürler ve adımlara yönelik önemli gelişmeler yaşanmıştır. Uluslararası Standartlar Kuruluşu (ISO), Birleşmiş Milletler (BM)¹ gibi küresel teşkilatlar ve çeşitli ülkelerden diğer bazı akademik, idari ve ticari çevreler² bu alanda belirli ilke ve prensipleri standartlaştırmak üzere girişimler başlatmıştır.

Son yıllarda terminoloji çalışma alanında benzer gelişmeler yaşanmaktadır. 2000'li yıllar itibarıyla Türk Standartları Enstitüsü (TSE) yurtdışında yapılan çalışmaları Türkiye'de hizmet veren sektörlerin kullanımına sunmak ve bu sektörlerin terminoloji politikaları bakımından ihtiyaçlarını karşılamak için TS 1198-1 ISO 1087-1 sayılı "Terminoloji çalışması-Terimler ve tarifler bölüm 1: Teori ve uygulama" standardı gibi birtakım standartları Türkçeye uyarlamıştır. Bu standart ile birlikte terminoloji çalışmalarının kavramsal çerçevesi ile pratikleri hakkında bir sözlük kullanıcılara sunulmuştur. TSE bahse konu çalışmayı hazırlarken İSO'nun ISO 1087-1:2000 sayılı "Terminoloji çalışmaları" isimli standardım kaynak olarak kullanmıştır (Türk Standartları Enstitüsü, 2003). TSE'nin terminoloji alanındaki benzer çalışmaları çeviri ve uyarlama yoluyla Türkiye'de yararlanıcıların kullanımına sunduğu gözlemlenmektedir.

Ülkemizde terminoloji çalışmaları balonundan çeşitli faaliyetler yürütülmüş olsa da bu çalışma Türkiye'de kamu kurum ve kuruluşlarında yürütülen terminoloji çalışmaları ve bu

1 Bknz. "Guidelines for terminology policies: formulating and implementing terminology policy in language communities", UNESCO, 2005, Paris

2 Bknz. "International Information Centre for Terminology", <http://www.infoterm.info/aboutus/>

kapsamdaki politikaları irdeleyecektir. Bu çerçevede Avrupa Birliği Başkanlığı³, çeviri eşgüdüm çalışmaları yoluyla, Avrupa Birliği (AB) müktesebatının Türkçeye aktarılması için 2004-2016 yılları arasında faaliyetler yürütmüştür. Yürütülen çeviri eşgüdüm çalışmaları sırasında derlenen terimler "termAB" elektronik veri tabanına aktarılmıştır (T.C. Avrupa Birliği Başkanlığı, 2019). Aynı zamanda Dışişleri Bakanlığı Tercüme Dairesi Başkanlığı da, kamu kurum ve kuruluşlarının çeşitli dillerde resmi isimlerinin bakanlık koordinesinde belirlenmesi ve bu kurumların kullandığı terimlerin tutarlı ve standart biçimde derlenmesi için 2013 ve 2015 yılları arasında çalışmalar yürütmüştür. Bu kapsamda birçok kamu kurumunu ilgilendiren terminoloji çıktıları elde edilmiştir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2019).

2. Uluslararası Kuruluşlar ve Terminoloji Çalışmaları

Dünya çapında belirli uzmanlık alanlarında yapılan terminoloji çalışmalarına yöntem, iş planı ve araçlarla katkı yapan önde gelen kuruluşlar bulunmaktadır. Bu kuruluşlar arasında başta ISO, UNESCO gelmekle birlikte ve "Terminology Information Policy, Portal and Service (TIPPS)"⁴ gibi Türkiye'den kuruluşlarında paydaş olduğu bazı uluslararası ortak çalışmalar bilinmektedir.

a. Uluslararası Standartlar Kuruluşu (ISO) ve Terminoloji Standartları

Terminoloji çalışmaları alanında yöntem ve planlamaları içeren ilke ve prensipleri en kapsamlı biçimde ele alan ve farklı standartlar yayınlayan kuruluş Uluslararası Standartlar

3 2000 yılında "Avrupa Birliği Genel Sekreterliği" olarak kurulmuş, 2011 yılında "Avrupa Birliği Bakanlığı"na dönüştürülmüş, 2018 yılında ise "Avrupa Birliği Başkanlığı" adı altında Dışişleri Bakanlığı'na bağlanmıştır.

4 Bknz. "TIPPS", 15 Ağustos 2011- 15 Şubat 2015 tarihleri arasında gerçekleştirilen TIPPS Projesi Türkiye'de TÜBİTAK, Almanya'da Federal Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından desteklenmiştir, <http://term-portal.de/ti/>

Kuruluşu'dur. ISO standartları incelendiğinde, kuruluş tarafından terminoloji çalışmalarına yönelik yöntem ve iş planları ile birlikte terimlerin yer aldığı standartların da bulunduğu görülmektedir. TIPSS'in uluslararası standartlar olarak betimlediği 44 ISO standardında herhangi bir tasnif yapılmadığı görülmektedir (TIPPS, 2019). Bununla birlikte İSO'nun "Terminoloji (İlkeler ve Koordinasyon)" başlığı altında sıraladığı 57 standart olduğu göze çarpmaktadır (ISO, 2019). Tüm bu standartlar arasında bu çalışmanın konusu itibarıyla terminoloji politikaları kapsamında ele alınabilecek standartlara odaklanılmıştır. Bu çerçevede çalışma planı, ilke ve yöntemleri içerdiği düşünülerek ön plana çıkarılan bazı standartlar aşağıdaki gibi sıralanabilir;

1. ISO 29383 (2010): Terminoloji politikaları - GeHştirme ve uygulama
2. ISO 704 (2009): Terminoloji çalışmaları - İlkeler ve yöntemler
3. ISO 860 (2007): Terminoloji çalışmaları - Kavram ve terimlerin uyunüaştırılması
4. ISO 1087-1 (2000): Terminoloji çalışmaları - Kelimeler - 1. Bölüm: Teori ve uygulama
5. ISO 10241-1 (2011): Standartlarda terminoloji girişleri - 1. Bölüm: Sunum için genel gereksinimler ve örnekler
6. ISO 10241-2 (2012): Standartlarda terminoloji girişleri - 2. Bölüm: Slandartlaşırılırmış terminolojik girişlerin kabulü
7. ISO/TS 116639 (2012): Çeviri Projeleri - Genel kılavuz
8. ISO/TR 12618 (1994): Terminolojide bilgisayar desteği - Terminoloji veri tabanları ve metin külliyatının oluşturulması ve kullanımı

9. ISO 12620 (2009): Terminoloji ve diğer diller ve içerik kaynakları - dil kaynakları için veri kategorilerinin belirlenmesi ve Veri Kategori Kaydının yönetimi
10. ISO 12616 (2002): Çeviri-odaklı terminografi
11. ISO 15188 (2001): Terminoloji standartlaştırılmasında proje yönetimi kılavuzu
12. ISO 16642 (2003): Terminoloji alanında bilgisayar uygulamaları - Terminolojik biçimlendirme çerçevesinde
13. ISO 22128 (2008): Terminoloji ürün ve hizmetleri - Genel bakış ve kılavuz
14. ISO 22274 (2013): Terminoloji, bilgi ve içeriği yönetecek sistemler - Sınıflandırma sistemlerinin geliştirilmesi ve beynelmilel hale getirilmesi için kavramla ilgili bakış açılan
15. ISO 23185 (2009): Terminolojik kaynakları değerlendirilmesi ve karşılaştırılması - Genel kavramlar ilkeler ve gereksinimler
16. ISO 26162 (2012): Terminoloji, bilgi ve içeriği yönetecek sistemler - Terminoloji yönetim sitemlerinin tasarımı, uygulama ve bakımı
17. ISO 30042 (2008): Terminoloji, bilgi ve içeriği yönetecek sistemler- TermBase eXchange (TBX⁵)

b. UNESCO - Infoterm

Terminoloji hakkında Uluslararası Bilgi Merkezi (Infoterm), 1971 yılından bu yana Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı'nın bünyesinde faaliyet göstermektedir. Infoterm'in amacı terminoloji alanındaki uluslararası iş birliğini desteklemek ve koordine etmek olarak ifade edilmektedir. Günümüzde Infoterm'e katkıda bulunan kuruluşlar arasında

5 "TermBase eXchange"; terim, kelime ve diğer sözlüksel veriler hakkında bilgilerin sunumu ve değişimi için kullanılan bir veri tabanı.

uluslararası, bölgesel veya ulusal terminoloji kurum, kuruluşları yer almaktadır. Ayrıca terminoloji faaliyetleri ile ilgilenen önde gelen uzmanlaşmış kamu kuruluşları, kamuya bağlı teşebbüsler, kâr amacı gütmeyen topluluklar da Infoterm çalışmalarına katkıda bulunmaktadır (Infoterm, 2019).

Infoterm'in 1971'de kuruluşuna giden süreç aslında 1930'lu yılların başlarında Avusturya Wieselburg'da Genel Terminoloji Kuramı'nın kurucusu olan Eugen Wüster ile başlamaktadır. Wüster'in başta mühendislik alanları olmak üzere özel alanlarda kullanılan terimlerin standartlaştırılması için öncülük ettiği kuram, 1951 yılında kendisinin Uluslararası Standartlar kuruluğu tarafından ISO/TC 37 "Terminoloji (ilkeler ve koordinasyon)" standardı Sekreteri olarak atanması ile devam etmiştir. Wüster bu kuruluşta iki dübihmci olan Friedrich ve Anneliese Lang ile birlikte 1963 yılında kadar çalıştı. Bu süreçte çalışma arkadaşları kütüphaneci, sözlükbilimci, terminolog ve Wüster öncülüğündeki toplantı ve konferansların organizatörü olarak Wüster'e terminoloji çalışmalarında eşlik etti. 1964 ile 1970 arasında Helmut Felber, Wüster'in çalışmalarında asistanlık yaptı. Wüster'in terminoloji standartlaştırma çabaları Avusturya Standartları Enstitüsü (ASI) tarafından da benimsendi ve 1971 yılında UNESCO ile ASI ortaklaşa bir proje yaparak Infoterm genişimini başlattı. Wüster'in tüm çalışmalarına ait Wieselburg Merkezi'ndeki arşivi 1981'e kadar Infoterm'e aktarıldı. UNESCO ve ASI arasında yapılan sözleşmeye göre Infoterm ASI bünyesinde kuruldu ve uzun bir süre burada faaliyet gösterdi. Ancak 1996'dan itibaren Infoterm bağımsız kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olarak yeniden yapılandırıldı. Bu yeniden yapılanmadan soma kuruluşun misyonunda şu ifadeler yer almıştır (Infoterm, 2004);

"Uluslararası Infoterm Birliği, küresel çok-dilli bilgi toplumunda herkesin katılımını tesis etmek amacıyla uzman

iletişim, bilgi transferi ve içerik hükümlerini geliştirmek genel hedefiyle yeni terminoloji merkezlerinin ve ağlarının meydana getirilmesi ve kuruluşunda iş birliğini teşvik eder ve destekler."

Uluslararası kuruluşlar, Afrika, Amerika, Asya ve Avrupa'dan olmak üzere günümüzde 61 üye Infoterm ile koordineli çalışmalar yürütmektedir. Üyelere ilişkin bilgiler aşağıdadır (Infoterm, 2019a);

Uluslararası Üyeler

1. *Association for Terminology and Knowledge Transfer (GTW)*
2. *European Association for Terminology (EAFET)*
3. *European Multimedia Forum (EMF)*
4. *International Association for Ontology and its Applications (IAOA)*
5. *International Federation of Translators (FIT)*
6. *International Network for Terminology (TermNet)*
7. *Kamusi Project International (KPI)*
8. *Terminology Coordination Unit of the European Parliament (TermCoord)*
9. *Universal Esperanto Association (UEA)*

Afrika Kıtasından Üyeler

10. *African Association for Lexicography (AFRR,EX)*
11. *Institute of Kiswahili Studies, University of Dar es Salaam (IKS)*
12. *National Institute for Standardization and Industrial Property, Tunisia (INNORPI)*
13. *Pan South African Language Board (PanSALB)*

Amerika Kıtasından Üyeler

14. *Argentinian Terminology Group (TERMAR)*
15. *Colombian network of Terminology (COLTERM)*
16. *Languaje Industry Association (AILIA)*
17. *International Business Department, School of Management EAFTT University*
18. *Terminology and Translation Research Group (GUT)*
19. *Translation Bureau (TB), Public Works and Government Services Canada (PWGSC)*

Asya Kıtasından Üyeler

20. *Academy of Persian Language and Literature (APLL)*
21. *China National Committee for Terms in Sciences and Technologies (CNCTST)*
22. *China National Institute of Standardization (CNIS)*
23. *East Asia Forum on Terminology (EAFTerm)*
24. *Institute of Linguistics and Literature, Mongolian Academy of Sciences*
25. *Iranian Research Institute for Scientific Information and Documentation (IRANDOC)*
26. *Korea Terminology Research Center for Language and Knowledge Engineering (KORTERM)*
27. *Terminology Association of Hong Kong (TAHK)*

Avrupa Kıtasından Üyeler

28. *All-Russian Institute of Scientific and Technical Information (VMITIRAN)*
29. *The Âmi Magnússon Institute for Icelandic Studies*
30. *Basque Centre for Terminology and Lexicography (UZEI)*
31. *Basque Institute of Public Administration (TVAP)*

32. *Councilfor German-Language Terminology (RaDT)*
33. *Croatian Standards Institute (HZN)*
34. *Esperanto Museum of the Austrian National Library*
35. *Europâisches Institut für Technische Dokumentation und Informationsmanagement (EuroDoc)*
36. *Eugen Wüster Archive*
37. *German Association for Terminology (DTT)*
38. *German Terminology Information and Documentation Centre (Deuterm)*
39. *Government Terminology Service, Prime Minister's Office, Finland*
40. *Hacettepe University Terminology Research Centre (HÜ-TAM)*
41. *Hellenic Societyfor Terminology (ELETO)*
42. *Hungarian Terminology Council (MaTT)*
43. *Institute for Museum Research (IfM)*
44. *Institute for Specialised Communication and Multilingualism of the European Academy ofBolzano (EURAC)*
45. *Institute ofCroatian Language and Linguistics (IHJJ)*
46. *Institute of Information and Library Science, Jagiellonian University (IINiB)*
47. *Institute of the Lithuanian Language (LKI)*
48. *Irish Terminology Committee (CT)*
49. *Italian Association for Terminology (AsslTerm)*
50. *Language Institute of the Austrian Armed Forces (SIB/LVAk)*
51. *Language Council ofNorway (Sprâkrâdet)*
52. *Standards Norway (SN)*

53. *Technical Committee of Scientific and Technical Terminology Standardization, L'viv Polytechnic University (TC STTS)*
54. *Terminology Centre (TERMCAT)*
55. *Terminology Commission of the Academy of Sciences of Latvia*
56. *TermDok Centre University of Pecs*
57. *The Russian Scientific and Technical Centre for Information on Standardization, Metrology and Conformity Assessment (STANDARTINFORM)*
58. *The Swedish Centre for Terminology (TNC)*
59. *Terminology & Ontology: Theories and applications (TOTh)*
60. *Vigdis International Centre for Multilingualism and Intercultural Understanding (VIMRJC)*
61. *Vukol Beridze Association of Terminology of Georgia (GTA)*

***c. Terminoloji Bilgi Politikaları,
Portal ve Servisler (TJPPS)***

Terminoloji alanına Türkiye'de Tübitak⁶, Almanya'da ise Federal Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından desteklenen TLPPS projesi 2011-2015 yılları arasında (TIPPS, 2019a);

- **Türkçe-Almanca uzmanlık dili için terminoloji politikası geliştirmek,**
- **Türkçe dil alanı için bir terminoloji portalı oluşturmak,**
- **Terminoloji bilimine ait kaynakları sunmak,**

6 Tübitak (proje no: 110K542)

- Terminoloji çalışmasına ilişkin eğitim vermek üzere yürütülmüştür.

TIPPS'in bu kapsamlı çalışmasına Karlsruhe Yüksekokulu Bilgi Yönetimi ve Edya Fakültesi Uygulamalı Dübilimi Bölümü öğretim üyesi Prof Dr. Petro Drewer, Bern Kantonu Başkanlığı Terminoloji Hizmetleri Bölümü Yönetici ve Cenevre Üniversitesi öğretim üyesi Donatella Pulitano, Köln Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Çeviri ve Çok Dilli İletişim Enstitüsü Terminoloji ve Dil Verileri İşleme Bölümü öğretim Üyesi (DTT Başkan Yardımcısı) Prof. Dr. Klaus-Dirk Schmitz ve ülkemizden Hacettepe Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık öğretim üyeleri ile Hacettepe Üniversitesi Terminoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi (TermTÜRK)⁷ öğretim üyesi Doç. Dr. Ender Ateşman katkılarda bulunmuştur. Ayrıca proje çıktısı olarak elde edilen veriler "DTT, Alman Terminoloji Birliği"⁸ tarafından Terminoloji Çalışması-En İyi Uygulamaları adı altında derlenmiş ve Türkçeye çevrilmiştir. 2008 yılından bu yana TermTÜRK'ün ulusal mecrada çabalan ile birlikte 2011-2015 yılları arasında TIPPS Projesinin dikkatleri çekmesi sonucunda Türkiye'de de Dışişleri Bakanlığı, AB Bakanlığı⁹ ve Kültür Bakanlığı gibi resmî kurumlar terminoloji çalışmalarının önemini kavramış ve terminoloji alanında projeler geliştirmeye başlamışlardır (Deutscher Terminologie-Tag e.V, 2015, s. 11-15).

3. Türkiye'de Kamu Sektöründe Terminoloji Çalışmaları

Ülkemizde kamu sektöründe terminoloji alanında önderlik eden çalışmaların başta Türk Standartları Enstitüsü olmak

7 <http://www.termturk.org/index.php>

8 Deutscher Terminologie -Tag e.V.

9 Şu anda Dışişleri Bakanlığına bağlı AB Başkanlığıdır.

üzere bazı bakanlıklar ve akademik kuruluşlar tarafından yürütüldüğü bilinmektedir. Bu çalışmalardan önde gelenler aşağıdaki gibi örneklendirilebilir.

a. Türk Standartları Enstitüsü'nün Terminoloji Standartları

Türk Standartları Enstitüsü henüz terminoloji alanındaki çalışmalar uluslararası çapta yeni gelişmekte iken bu alana başlama başlamıştır. 1973 yılında TSE'nin Mühendislik Hizmetleri İhtisas Grubu tarafından TS 1392 no'lu "Adlandırma İlkeleri" başlıklı standardı esasında 1968 tarihli "ISO/R 704 Naming Principles" standardı kaynak kullanılarak Türkçeye kazandırılmıştır. Bahse konu TSE standardı terminoloji alanındaki ilk standartlardan biridir. Zira 2015 yılında bu standart yürürlükten kaldırılmış yerine bu kez Teknik Kurul tarafından hazırlanan TS ISO 704 no'lu "Terminoloji Çalışması-Ükeler ve Yöntemler" başlıklı standart getirilmiştir (TSE, 2019).

TSE'nin geçmişteki terminoloji alanındaki çalışmalarına ek olarak 2000'li yıllarla birlikte kurumda özellikle ISO kaynaklı terminoloji standartlarının Türkçeye uyarlanması ve Türkiye'deki kullanıcıların yararına sunulması yönünde ciddi girişimler başlatılmıştır. Bu standartlar Türkiye'de kurumsal terminoloji politikaları geliştirilmesine öncülük etmektedir. Bu kapsamda bazı ISO standartları Türkçeleştirilerek Türk Standardı veri tabanına katılmıştır (TSE, 2019a). Terminoloji politikaları bağlamında önemli değerlendirilen 10 Türk Standardı aşağıda ayrıntılı biçimde sunulmaktadır¹⁰;

10 Bu değerlendirme TSE veri tabanında terminoloji oluşturma çerçevesinde izlenmesi gereken adımları tasvir eden standartların yazar tarafından incelenmesi üzerine terminoloji politikaları kapsamında değerlendirilebilecek standartlar seçilerek okurların nazarına sunulmuştur.

TERMİNOLOJİ POLİTİKALARI VE KAMU SEKTÖRÜNDE
TERMİNOLOJİ ÇALIŞMALARI: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

TSNo:	TS 1198-1 ISO 1087-1
Kabul Tarihi:	5.02.2003
Hazırlık Grubu:	Bilgi Teknolojileri ve İletişim İhtisas Grubu
Başlık:	Terminoloji çalışması-Terimler ve tarifler bölüm I:Teori ve uygulama
Başlık (İng):	Terminology Vvork-Vacabulary-Part I Theory and Application
Türü:	Terim, Sembol, vb.
Kapsam:	Bu standard Terminoloji çalışmasının teori ve uygulanmasına ilişkin bir sözlüğü kapsar.
Kapsam (İng):	This standard defines terms for language and information processing for applications in terminology work and terminography
Yerini Aldığı:	<u>TS 1198</u> :1972:
Yararlanılan Kaynak:	ISO 1087-1:2000
Tercüme Edildiği STD :	ISO 1087-1
ICS Kodu:	01.020 Terminoloji (Prensipler ve Koordinasyon); 01.040.01 GeneÜemeler.Terminoloji.Standardiz asyon,Dökümantasyon (Terimler)

TERMINOLOJİ VE ÇEVİRİ

TS No:	TS 1198-2 ISO 1087-2
Kabul Tarihi:	5.02.2003
Hazırlık Grubu:	Bilgi Teknolojileri ve İletişim İhtisas Grubu
Başlık:	Terminoloji çalışması-Terimler ve tarifler bölüm 2:Bilgisayar uygulamaları
Başlık (İng):	Terminology Work-Vocabulary-Part 2:computer Application
Türü:	Terim, Sembol, vb.
Kapsam:	Bu standard Terminoloji çalışmasının ve Terminografide lisan için terimleri ve uygulamalar için bilgiişlemleri kapsar
Kapsam (İng):	This standard defines terms for language and information processing for applications in terminology work and terminography
Yerini Aldığı:	<u>TS 1198</u> :1972:
Yararlanılan Kaynak:	ISO 1087-2:2000
Tercüme Edildiği STD :	ISO 1087-2
ICS Kodu:	01.020 Terminoloji (Prensipler ve Koordinasyon); 01.040.01 GeneUemeler,Terrninoloji,Standardiza syon,Dökümantasyon (Terimler)

TERMİNOLOJİ POLİTİKALARI VE KAMU SEKTÖRÜNDE
TERMİNOLOJİ ÇALIŞMALARI: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

TSNo:	TS ISO 860
Tercüme Tarihi:	8.10.2015
Kabul Tarihi:	27.08.2015
Hazırlık Grubu:	TK38: Sosyal Hizmetler Teknik Komitesi
Başlık:	Terminoloji çalışması - Kavramların ve terimlerin uyumlaştırılması
Başlık (İng):	Terminology work - Harmonization of concepts and terms
Türü:	Hizmet, Meslek, vb.
Kapsam:	Bu standard kavramların, kavram sistemlerinin, tanımların ve terimlerin uyumlaştırılması konusunda bir yöntemsel yaklaşım belirtir.
Kapsam (İng) :	This International Standard specifies a methodological approach to the harmonization of concepts, concept systems, definitions and terms.
Yararlanılan Kaynak:	ISO 860:2007
Tercüme Edildiği STD :	ISO 860
ICS Kodu:	01.020 Terminoloji (Prensip ve Koordinasyon)

TSNo:	TS ISO 704
Kabul Tarihi:	27.08.2015
Hazırlık Grubu	Teknik Kurul
Başlık:	Terminoloji çalışması - İlkeler ve yöntemler
Başlık (İng) :	Terminology work - Principles and methods
Kapsam:	<p>Bu standard standardlaştırma çerçevesine dahil olan ve olmayan terminolojinin hazırlanması ve derlenmesindeki temel ilke ve yöntemleri belirler ve nesnelere, kavramlar ve onların terminolojik göstergeleri arasındaki ilişkileri tanımlar.</p> <p>This International Standard establishes the basic principles and methods for preparing and compiling terminologies both inside and outside the framework of standardization, and describes the links between objects, concepts, and their terminological representations.</p>
Kapsam (İng) :	
Yerini Aldığı:	<u>TS 1392</u> :1973:
Yararlanılan Kaynak:	ISO 704:2009
Uluslararası Karşılıklar:	ISO 704-EQV
ICS Kodu:	01.020 Terminoloji (Prensip ve Koordinasyon)

TERMİNOLOJİ POLİTİKALARI VE KAMU SEKTÖRÜNDE
TERMİNOLOJİ ÇALIŞMALARI: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

TSNo:	TS ISO 29383
Tercüme Tarihi:	14.03.2016
Kabul Tarihi:	2.04.2015
Hazırlık Grubu:	TK38: Sosyal Hizmetler Teknik Komitesi
Başlık:	Terminoloji politikaları - Geliştirme ve uygulama
Başlık (İng):	Terminology policies — Development and implementation
Türü :	Kural
Kapsam:	<p>Bu standard, devlet, yönetim, kar amacı gütmeyen kuruluşlar ve ticari örgütlerdeki karar alıcılara terminoloji planlama ve terminoloji yönetimi konusunda kapsamlı politikaların veya stratejilerin geliştirilmesi ve uygulanması için bir yöntem ve öneri sağlar. Bu standard temel kavramları tanımlar ve farklı türlerde terminoloji politikalarını gerektirebilecek bağlamları ve senaryoları açıklar. Standard ayrıca terminoloji politikalarını kurumsal stratejik çerçevenin daha geniş kapsamına yerleştirir.</p> <p>This International Standard provides policy makers in governments, administration, non-profit and commercial organizations with guidelines and a methodology for the development and implementation of a comprehensive policy or strategy concerning the planning and management of terminology. This International Standard defines key concepts and describes scenarios and environments which may require different kinds of terminology policies. It also places terminology policies in the broader context of institutional strategic frameworks.</p>
Kapsam (İng):	
Yararlanılan Kaynak:	ISO 29383:2010
Tercüme Edildiği STD:	29383
ICS Kodu:	01.020 Terminoloji (Prensipler ve Koordinasyon)

TS No:	TS ISO 12620
Kabul Tarihi:	27.08.2015
Hazırlık Grubu:	Teknik Kurul
Başlık:	Terminoloji ve diğer dil ve içerik kaynakları - dil kaynakları için bir Veri Kategori Registry veri kategorileri ve yönetim Şartname
Başlık (İng) :	Terminology and other language and content resources — Specification of data categories and management of a Data Category Registry for language resources
Türü :	Terim, Sembol, vb.
Kapsam :	<p>Bu standard, terminolojik, leksikografik, koleksiyon temelli, makine çevirisi vb. tüm dil kaynakları türlerine uygulanabilir bir veri kategorisi kaydının (VKK) uygulamasıyla ilgili kısıtlamalara ilişkin prensipleri sunmaktadır. Standard, bunları göstermek için değişim formatı da dâhil veri kategorilerini oluşturma, seçme ve yönetim mekanizmalarını belirtir. İngilizce Kapsamı: This standard terminology, lexicographical,</p> <p>This International Standard provides guidelines concerning constraints related to the implementation of a Data Category Registry (DCR) applicable to ali types of language resources, for example, terminological, lexicographical, corpus-based, machine translation, etc. It specifies mechanisms for creating, selecting and maintaining data categories, as well as an interchange format for representing them.</p>
Kapsam (İng) :	
Yararlanılan Kaynak:	ISO 12620:2009
ICS Kodu:	01.020 Terminoloji (Prensipler ve Koordinasyon); 35.240.30 Bilgi,Doküman ve Yayınlarda Enformasyon Teknolojisi Uygulamaları

TERMİNOLOJİ POLİTİKALARI VE KAMU SEKTÖRÜNDE
TERMİNOLOJİ ÇALIŞMALARI: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

TS No:	TS ISO 15188
Kabul Tarihi:	27.09.2005
Hazırlık Grubu:	Akreditasyon ve Belgelendirme Özel Daimi Komitesi
Başlık:	Terminolojinin standardlaştırılması için proj'e yönetim kılavuzu
Başlık (İng):	Project Management Guidelines For Terminology Standardization
Kapsam:	Bu Standard, Standard Hazırlama Çalışmaları Bağlamında Terminoloji Standardlaştırma Projelerinde Evrelerin Ve izlenecek Prosedürlerin Belirlenmesinde Uyulması Gereken Esaslara ilâveten Projelerin Uyumlulaştırılması Ve Bir örnekliklerini Sağlamak için Uyulması Gereken Prensipleri Kapsar.
Kapsam (İng) :	This Standard Specifies Guidelines Setting Out The Phases And Procedures To Be Followed In Terminology Standardization Projects, As Well As Harmonization And Uniformity Projects, Both inside The Framework Of International Standardization.
Yararlanılan Kaynak:	ISO 15188:2001
Uluslararası Karşılıklar:	ISO 15188-EOV
Tercüme Edildiği STD:	ISO 15188
ICS Kodu:	01.020 Terminoloji (Prensipler ve Koordinasyon); 01.120 Standardizasyon, Genel Kurallar

TS ISO 29383

2.04.2015

Teknik Kurul

Terminoloji politikaları - Geliştirilmesi ve uygulanması

Terminology policies — Development and implementation

Metot

Bu standard kampanya çalışanlarına, karar mercileri ve siyasetçilere, hükümetler ve yöneticilere, kar amacı gütmeyen ve ticari kuruluşlara, bir terminoloji politikasının oluşturulması ve uygulanması için gelişmiş bir stratejik planın kurallar ve yöntembilimini sağlar. Yani bahsi geçen kullanıcı toplulukları içinde ve onların kullanımına yönelik bilinçli, sistematik ve yönetilebilir bir yapıyı, bakım ve terminoloji kullanımı yaklaşımı sunmayı amaçlamaktadır. Bu standard kilit kavramları tanımlar, farklı türlerdeki terminoloji politikalarını gerektirebilecek senaryoları ve ortamları açıklar. Ayrıca bu standard, terminoloji politikalarını kurumsal stratejik çerçeveler daha geniş bir bağlamda konumlandırır. Bu standard ağırlıklı olarak yerel, ulusal, bölgesel ya da uluslararası düzeyde hükümetler, kuruluşlar veya şirketler için de geçerlidir.

This International Standard provides campaigners, policy-makers and other decision makers in governments and administration, non-profit and commercial organizations with guidelines and a methodology for developing and implementing a comprehensive strategic plan for stating a terminology policy, i.e. a conscious, systematic and managed approach to the creation, maintenance and use of terminology in, and for, defined user communities. The standard defines key concepts, describes scenarios and environments which may require different kinds of terminology policies. It also places terminology policies in the broader context of institutional strategic frameworks. This International Standard mainly applies to governments, organizations or corporations on local, national, regional or international levels.

ISO 29383:2010

01.020 Terminoloji (Prensipler ve Koordinasyon)

TERMİNOLOJİ POLİTİKALARI VE KAMU SEKTÖRÜNDE
TERMİNOLOJİ ÇALIŞMALARI: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

TSNo:	TS ISO 704
Tercüme Tarihi:	2.11.2015
Kabul Tarihi:	27.08.2015
Hazırlık Grubu:	TK38: Sosyal Hizmetler Teknik Komitesi
Başlık:	Terminoloji çalışması- İlkeler ve yöntemler
Başlık (İng):	Terminology work - Principles and methods
Türü:	Metot
Kapsam:	Bu standard standardlaştırma çerçevesine dahil olan ve olmayan terminolojinin hazırlanması ve derlenmesindeki temel ilke ve yöntemleri belirler ve nesnelere, kavramlar ve onların terminolojik göstergeleri arasındaki ilişkileri tanımlar.
Kapsam (İng):	This International Standard establishes the basic principles and methods for preparing and compiling terminologies both inside and outside the framework of standardization, and describes the links between objects, concepts, and their terminological representations.
Yerini Aldığı:	<u>TS 1392</u> :1973:
Tercüme Edildiği STD :	ISO 704
ICS Kodu:	01.020 Terminoloji (Prensip ve Koordinasyon)

TS No:	TS ISO 12620
Tercüme Tarihi:	22.10.2015
Kabul Tarihi:	27.08.2015
Hazırlık Grubu:	TK38: Sosyal Hizmetler Teknik Komitesi
Başlık:	Terminoloji ve diğer dil ve içerik kaynakları- Veri kategorilerinin özellikleri ve dil kaynakları için veri kategorisi kayıt yönetimi
Başlık (İng):	Terminology and other language and content resources - Specification of data categories and management of a Data Category Registry for language resources
Türü :	Terim, Sembol, vb. Bu standard, terminolojik, leksikografik, koleksiyon temelli, makine çevirisi vb. tüm dil kaynakları türlerine uygulanabilir bir veri kategorisi kaydının (VKK) uygulamasıyla ilgili kısıtlamalara ilişkin prensipleri sunmaktadır. Standard, bunları göstermek için değişim formatı da dâhil veri kategorilerini oluşturma, seçme ve yönetme mekanizmalarını belirtir.
Kapsam:	This standard terminology, lexicographical, collection-based, machine translation and so on. AH language resources can be applied to such a category of data record (VKK) it offers principles relating to restrictions on the application. Standard, create categories of data exchange formats is also included to show them indicates selection and management mechanisms.
Kapsam (İng) :	
Yararlanılan Kaynak:	ISO 12620:2009
Tercüme Edildiği STD:	ISO 12620
ICS Kodu:	01.020 Terminoloji (Prensip ve Koordinasyon); 35.240.30 Bilgi Doküman ve Yayınlar Enformasyon Teknolojisi Uygulamaları

b. AB Müktesebatı Çeviri Eşgüdüm Faaliyetleri çerçevesinde Terminoloji Çalışmaları

Avrupa Birliği çok dilli bir yapıya sahiptir. Günümüzde Avrupa Birliği'nde 24 resmi dil bulunmaktadır. Bu çok dilli yapı çerçevesinde tüm AB üye ülkelerinin henüz tam üye olmadan önce AB müktesebatını kendi dillerine tercüme etmek yükümlülüğü bulunmaktadır. AB bünyesinde bulunan Çeviri Genel Müdürlüğü 600'den fazlası çevirmen olmak üzere yaklaşık 1140 kişiyi birliğin çeviri işlerinin koordinasyonunda istihdam etmektedir. Bununla birlikte Genel Müdürlüğe bağlı yaklaşık 270 tercüman ve dışardan hizmet alımı yoluyla temin edilen 1500'e yakın akredite tercüman Avrupa Parlamentosu birleşimlerinde 24 resmi dilde yapılan andaç çevirilerin icrasında rol oynamaktadır. Aynı zamanda AB müktesebatının 24 dile çevrilmesi için ekiplerin çalışmasında liderlik eden 75 *hâkim-dilbilim uzmanı* önemli bir rol oynamaktadır (Avrupa Parlamentosu, 2019).

Türkiye 10-11 Aralık 1999 tarihinde Helsinki'de yapılan AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesinde diğer aday ülkelerle eşit şartlar altında Avrupa Birliği'ne aday ülke statüsü kazanmıştır (TBMM, 2019, s. 8). 2004 yılında Türkiye'nin AB'ye tam üyelik için yaptığı girişimler sonucunda AB'den nihayet müzakereler için tarih alındı ve 3 Ekim 2005 tarihinden itibaren Türkiye Cumhuriyeti'nin tam üyelik müzakereleri resmen başlamış oldu (Güreşçi, 2006, s. 73). Türkiye-AB arasında tam üyelik müzakerelerinin başlaması ile birlikte, her aday ülkenin başlangıç yükümlülüklerinden birisi olan AB müktesebatının çevrilmesi süreci Türkiye içinde başlamıştır. Bu bağlamda günümüzde Avrupa Birliği Başkanlığı AB müktesebatının Türkçeye çevkülerinin yapılmasını koordine etmektedir.

AB müktesebatı; 20254 AB Resmî Gazete sayfasından oluşan 1014 AB mevzuatından oluşmaktadır. Bu derdi kapsamlı bir

literatürün teknik, dilbilimsel ve hukuki etmenler göz önünde bulundurularak; gerekli terminoloji araştırmaları ve eşgüdüm faaliyetleri yapılarak Türkçeye tercüme edilmesi süreci başlatılmıştır. İlk olarak 2004 yılında AB Genel Sekreterliği çeviri eşgüdüm çalışmalarını başlatarak öncelikle Türkiye'de ilgili kurum ve kuruluşlarda hâlihazırda bulunan AB mevzuat çevirilerinin güncellenmesini talep etmiştir. AB Genel Sekreterliği bünyesinde kurulan "Çeviri Koordinasyon Birimi" 2004 ile 2016 yılları arasında çeşitli ihaleler yoluyla 20254 AB Resmî Gazete sayfasından oluşan 1014 AB mevzuatının tamamını Türkçeye çevirmiştir (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2019). Bununla birlikte süreç boyunca çeviri iş ve süreçlerinin kalitesini temin etmek; hem AB müktesebatının hem de ilerde Türk mevzuatının çevirilerinde tutarlılık ve bir örneklik sağlamak üzere 2005-2009 yılları arasında AB terminoloji çalışması başlatılmıştır. Bu çalışmalar sırasında Türk Dil Kurumu, üniversiteler ve tüm ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının katkılarıyla 10.000 üzerinde terimin yer aldığı İngilizce-Türkçe "*Avrupa Birliği Terimleri Sözlüğü*" hazırlanmıştır (T.C. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, 2009, s. X).

Türkiye'de Avrupa Birliği Genel Sekreterliği ile başlayıp Avrupa Birliği Bakanlığı döneminde sürdürülen ve günümüzde Avrupa Birliği Başkanlığı adı altında Dışişleri Bakanlığı bünyesinde yürütülen AB terminoloji çalışmalarının bir diğer ürünü ise 2018 yılında elektronik ortamda oluşturulan AB Terminoloji Veri Tabanıdır (termAB). TermAB'nin en önemli özelliğinden birisi Türkiye'de kamu kurumu tarafından terminoloji alanında ISO standartlarında doğrultusunda oluşturulan bir terim sorgulama altyapısına sahip olmasıdır. Aynı zamanda TermAB'de yer alan bütün terminolojik veriler EuroVoc¹¹ tarafından benimsenen sınıflandırma sistemi ile

11 Avrupa Birliği Çok Dilli Eşanlamlılar Sözlüğü (EuroVoc) <https://op.europa.eu/en/web/eu-vocabularies/th-dataset/-/resource/dataset/eurovoc>

uygun şekilde konu alanlarına ayrılmıştır. Bu çalışmanın diğer önemli bir noktası Avrupa Birliği Başkanlığı tarafından sevk ve idare edilen bir uygulama olmasıdır. TermAB çeviri odaklı bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Bu yüzden yalnızca sözlüksel bir niteliğin ötesinde terimlere ilişkin AB müktesebatında bulunan söz öbekleri ve cümlelerinde bulunduğu bir veri tabam özelliği taşımaktadır. Ayrıca termAB altyapısı son kullanıcıların önerilerini sunmasına izin veren bir sisteme sahip olmakla geliştirilebilir bir seçenek sunmaktadır. Son olarak termAB'de yer alan terimlerin Avrupa Birliği Başkanlığı'nın ilgili daire başkanlıklarının görüşü alınarak belirlenmesi ve bu terimlere ilişkin Türkçe karşılıklar için yine ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının onayının alınması Türkiye'de terminoloji alanında kamu kurumlarının yaptığı iş birliğine gösterilecek iyi uygulamalardan biri olarak yerini alır. TermAB hizmeti Türkiye'de E-Devlet uygulaması üzerinden de erişilebilen bir terminoloji veri tabanıdır (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2019).

c. Dışişleri Bakanlığı Tercüme Dairesi Başkanlığı'nın Terminoloji Çalışmaları

Dışişleri Bakanlığı bünyesinde uzun süredir Tercüme Daire Başkanlığı adı altında bir yapıdanma bulunmaktadır. Tercüme Daire Başkanlığı'nda çalışmakta olan mütercim ve tercümanlar Dışişleri Bakanlığı faaliyet alanına giren konularda gerekli sözlü ve yazdı tercüme hizmetlerini gerçeHeştirmektedir. Tercüme Daire Başkanlığı aynı zamanda çeviri faaliyetleri bakımından Türkiye'deki kamu kurum ve kuruluşlarını ilgilendiren bazı görevler de üstlenmiştir. özellikle AB tam üyelik süreci sonrasında, Türkiye'de kamu kurumları nezdinde dış ilişkilerin yalnızca Dışişleri Bakanhğı tarafından yürütülmesinin güçleşmesi birçok kamu kurumunu harekete geçirmiştir. Kurumların yabancı dilde yazışma ve/veya yayınlar yapması, internet siteleri oluşturması, bünyelerinde mütercim,

tercüman veya yabancı dil bilen uzman personeller istihdam etmeleri gündeme gelmiştir. Farklı kamu kurumlarında meydana gelen bu ve buna benzer uygulamalar, kullanılan kurumsal terminolojilerin özellikle yabancı dilde çeşitlenmesine yol açmıştır. Bu durum başta kamu kurumlarının isimleri olmak üzere birçok önemli terminolojik verinin yabancı dilde farklı ifade edilmesine ve dolayısıyla bazı anlam karmaşalarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Bu bağlamda 2013-2015 yılları arasında Tercüme Daire Başkanlığı'nın devlet kurumları arasında dil ve çeviri faaliyetlerinde istişarede bulunulması, başta mevzuatlar olmak üzere ortak ve tutarlı dil kullanılması için eşgüdüm ve iş birliği yapılması için girişimlerde bulunduğu bilinmektedir. Kamu kurumları arasında her kurumun çalışma ve ilgi alanına giren terminolojide ortak ve tutarlı bir dil kullanılması için yürütülen faaliyetlerin sonucunda, Dışişleri Bakanlığı koordinesindeki çalışmalar kısmen sonuç vermiştir. Bu çerçevede çalışmaların amacı doğrultusunda resmi isimlerin ve kamu kurumlarını ilgilendiren terimlerde tutarlı ve standart bir dil kullanılmasını sağlamak için kullanıcıların faydalanması adına Dış İlişkiler Terminolojisi adı altında aşağıdaki listeler yayınlanmıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2019).

1. *Türkiye Cumhuriyeti'nin Resmi İsmi'nin Seçilmiş Dillerde Yazımı*
2. *Sayın Cumhurbaşkanı ve Hükümet Üyelerinin Unvanlarının Yabancı Dilde Karşılıkları (Türkçe-İngilizce-Almanca-Fransızca-İspanyolca-Rusça-Arapça)*
3. *Dışişleri Bakanlığının Resmi İsmi'nin Seçilmiş Dillerde Yazımı*
4. *Türkiye Cumhuriyeti Yargı Kurumları (Türkçe-İngilizce)*
5. *Askeri Terminoloji (Türkçe-İngilizce)*

6. *Dünya Ülkelerinin Başkentleri Listesi (Türkçe-İngilizce)*
7. *Dünya Ülkelerinin Resmi İsimleri ve Sıfatlarının Yazımı (Türkçe-İngilizce) (Türkçe-Fransızca)*
8. *Ekonomi ve Maliye Terimleri (İngilizce-Türkçe)*
9. *Ekonomi ve Maliye Terimleri (İngilizce-Türkçe-Almanca)*
10. *G-20 Terimleri((Türkçe-İngilizce) / (İngilizce-Türkçe) / (Türkçe Fransızca) / (Fransızca-Türkçe))*
11. *Genel Hukuk Terminolojisi (Türkçe-İngilizce)*
12. *Göç Terimleri Listesi (Türkçe-İngilizce-Fransızca)*
13. *Göç Terimleri Listesi (Türkçe-Rusça)*
14. *Kamu Kurum İsimlerinin İngilizce Karşılıkları (Türkçe-İngilizce)*
15. *Kolluk, Kamu Düzeni, Sınır Yönetimi Terminolojisi (Türkçe-İngilizce)*
16. *Kültürel Miras Terminolojisi (Türkçe-İngilizce) / (İngilizce-Türkçe)*
17. *Müzik ve Sahne Sanatları Terminolojisi (Türkçe-İngilizce)*
18. *Müzik ve Sahne Sanatları Terminolojisi (İngilizce-Türkçe)*
19. *Nüfus ve Vatandaşlık Terminolojisi (Türkçe-İngilizce)*
20. *Telif Hakları Terminolojisi (Türkçe-İngilizce) / (İngilizce-Türkçe)*
21. *Uluslararası Hukuk Terminolojisi (İngilizce-Fransızca-Türkçe)*
22. *Uluslararası İlişkiler Terminolojisi (Türkçe-Almanca)*
23. *Uluslararası İlişkiler Terminolojisi (Türkçe-İngilizce-Fransızca)*
24. *Uluslararası İlişkiler Terminolojisi (Türkçe-Rusça)*

25. *Uluslararası Kuruluşlar, Örgütler, Alt Birim ve Kuruluşları Listesi (Türkçe-İngilizce)*

26. *Uluslararası Kuruluşlar, Örgütler, Alt Birim ve Kuruluşları Listesi (Türkçe-Rusça)*

Sonuç ve öneriler

Endüstriyel devrim, küreselleşme belirli alanlarda uzmanlığın giderek artmasına neden olurken ve uluslararası iletişim bu alanlardaki uzmanların birbiriyle kurdukları iletişimin evrenselleşmesine ve alan terminolojilerinin belirginleşmesine yol açmıştır. Bununla birlikte belirli alanlarda öne çıkan terim, söz öbeği ve kimi zaman cümlelerin kabul gören terminoloji haline gelmesi ve bunların ortak, tutarlı, standart bir kavram olarak kullanıcılara sunulması için terminoloji politikaları benimsenmesinin gerekliliği de ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede ISO tarafından terminoloji alanında birçok standart belirlenmiş ve bu standartlarda belirlenen ilke ve prensipler terminoloji politikalarının nasıl olması gerektiğine ışık tutmuştur. ISO tarafından terminoloji alanında oluşturulan standartlar ve atılan küresel adımlar, ulusal düzeyde atılacak adımlara da kılavuz olma özelliği taşımaktadır.

Türkiye'deki kamu kurum ve kuruluşlarının terminoloji çalışmalarında ISO tarafından belirlenen standartların izlerine rastlanmaktadır, özellikle Türk Standartları Enstitüsü tarafından son dönemde birçok ISO standardının Türkçeye çeviri yoluyla uyarlandığı görülmektedir. Bu standartlar son kullanıcıların erişimine belirli ücretler karşılığında açılmaktadır. ISO standartlarının fiyat aralığı¹² göz önünde bulundurulduğunda TSE tarafından Türkçeye uyarlanan aynı standartların¹³ oldukça

12 12.11.2019 tarihi itibarıyla "ISO 704" için web sitesinde belirlenen fiyat 178 İsviçre frangıdır. (12.11.2019 itibarıyla 1 İsviçre frangı= 5,80 Türk lirası)

13 12.11.2019 tarihi itibarıyla "TSE ISO 704" olarak tasnif edilen standart için belirlenen fiyat 60,00 Türk lirası + %8 KDV'dir.

ekonomik bir alternatif sunduğu görülmektedir. Bu kapsamda TSE'nin terminoloji alanında çalışma yapacak Türk kullanıcılara belirli ölçüde iyi bir seçenek sunduğu söylenebilir.

Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki inişli çıkışlı ilişkilerin 2000'li yılların başlangıcıyla birlikte adaylık süreci seviyesine gelmesi ve ardından tam üyelik müzakerelerine başlaması, Türkiye'de AB müktesebatı çeviri eşgüdüm çalışmalarının da ivmelenmesine yol açmıştır. Çeviri eşgüdüm çalışmaları sayesinde Türkiye'de kamu kurumları arasındaki çeviri faaliyetlerinin koordinasyonu ilk defa bu denli önemli düzeyde gündeme gelmiştir. AB terminoloji çalışmaları boyunca kamu kurumları arasında sürdürülen uzmanlık alanları doğrultusunda kurumların ilgili terminolojilerini belirlemesi ve Türkçe karşılıkların uzmanların görüşleri onaylanması süreci eşsiz somut çıktılarının edinilmesine vesile olmuştur. Kamu kurumlarında çeviri ve eşgüdüm faaliyetlerindeki zirve noktası AB terminoloji çalışmalarının sırasında gösterilen özveri ve özenli işler olarak gösterilebilir. Zira "Avrupa Birliği Terimleri Sözlüğü" ve "termAB" veri tabanı gibi somut ürün ve çıktılar bu savı doğrular niteliktedir.

Dışişleri Bakanlığı tarafından kamu kurumlarının ortak, tutarlı ve standart bir dil kullanması amacıyla Tercüme Daire Başkanlığı aracılığıyla yürüttüğü çalışma da kayda değer bir tecrübe olarak kamu sektöründe terminoloji faaliyetleri alanında yerini almıştır. Bu çalışmanın sonucunda elde edilen sözlükçeler Türkiye'de kamu sektörünün içinde veya dışında yer alan birçok unsurun kullanımı için yararlı bir çıktı niteliğindedir.

Ülkemizde terminoloji çalışmalarının kamu sektörüne yu-
kandaki örneklerde taşınması, Türkiye'de terminoloji politikalarının kamu kurumları bazında uygulamalarına önemli örnekler olarak gösterilebilir. Terminoloji alanındaki faaliyetler; belirli uzmanlık alanında kullanılan terimlerin ulusal ve yabancı dildeki karşılıkları olarak ifade edilebilir. Dolayısıyla terminolojilerin

belirlenmesinde başta alan uzmanları ardından ulusal dil ve yabancı dil uzmanlarının rolü oldukça önemlidir. Elbette terminoloji faaliyetlerinde üniversitelerin ilgili bölümlerinin katkıları önem arz etmektedir. Türkiye'de kamu sektöründeki terminoloji çalışmalarında akademinin katkı ve destekleri belirli ölçüde bulunmaktadır. Ancak terminoloji alanında ulusal çapta ilke ve prensiplerin belirlendiği, terminoloji politikalarına yön veren bir kuruluşun oluşturulması bu alanla ilgilenen kullandarm işini kolaylaştırabilir. Almanya'daki "Deutsches Institut für Terminologie" (Almanya Terminoloji Kurumu" benzeri bir yapıdan belki de ilerleyen dönemlerde Türk Patent Enstitüsü, Türk Standartları Enstitüsü, Türk Dil Kurumu, Yüksek Öğretim Kurumu ve ilgili diğer kurum ve kuruluşların öncülüğünde Türkiye'de inşa edilebilir. Böylece Türkiye'de de terminoloji alanındaki faaliyetleri izleyen bu alanda gelişmelere ve yeniliklere öncülük eden bir yapı oluşturulabilir.

Kaynakça

- Avrupa Birliği Başkanlığı. (2019, 10 18). *WMrw.ab.gov.tr*. 10 18, 2019 tarihinde Avrupa Birliği Başkanlığında Mevcut olan AB Mevzuatı Çevirilerine İlişkin Envanter Tablosu: <https://www.ab.gov.tr/44499.html> adresinden alındı
- Avrupa Birliği Başkanlığı. (2019, 06 28). *www.afc.gov.fr*. 10 18, 2019 tarihinde Avrupa Birliği Başkanlığı Terminoloji Veri Tabam (termAB): <https://www.ab.gov.tr/50204.html> adresinden alındı
- Avrupa Parlamentosu. (2019, 10 15). *www.europarl.europa.eu*. 10 15, 2019 tarihinde Multilingualism in the European Parliament: <https://www.europarl.europa.eu/about-parhamenVen/orgamsation-and-rules/multilingualism> adresinden alındı
- Deutscher Terminologie-Tag e.V. (2015). *Terminoloji Çalışması-En İyi Uygulamalar 2.0*. (P. Drewer, D. Pulitano, K.-D. Schmitz, Dü, & E. Ateşman, Çev.) Ankara: Grafiker Yayınları.
- Güreşçi, E. (2006). Türkiye-Avrupa Birliği (AB) İlişkileri Sürecinde Kamuoyunun Tutumu ve Değerlendirilmesi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 7(1), 72-85.
- Infoterm. (2004). *30 Years of Infoterm*. Viyana: Infoterm.

- Infoterm. (2019, 10 16). *Infoterm Info*. 10 16, 2019 tarihinde <http://www.infoterm.info/>: <http://www.infoterm.info/> adresinden alındı
- Infoterm. (2019a, 10 15). *Infoterm Members*. 10 15, 2019 tarihinde www.infoterm.info: http://www.infotenn.info/about_Winfoterm_members.php#ffrica adresinden alındı
- ISO. (2019, 09 25). *01.020 Terminology (Principles and Coordination) including Terminography*. 09 25, 2019 tarihinde www.iso.org: <https://www.iso.org/ics/01.020/x/> adresinden alındı
- T.C. Avrupa Birliği Başkanlığı. (2019, 06 28). *Avrupa Birliği Başkanlığı Terminoloji Veri Tabanı (temAB)*. 09 15, 2019 tarihinde <https://www.ab.gov.tr>: <https://www.ab.gov.tr/50204.html> adresinden alındı
- T.C. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği. (2009). *Avrupa Birliği Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Matus Basımevi.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2019, 07 01). *Dış İlişkiler Terminolojisi* 07 01, 2019 tarihinde www.mfa.gov.tr: <http://www.rmkgov.tr/dis-iliskuer-tennolojisLtr.mfa> adresinden alındı
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2019, 10 11). <http://www.mfa.gov.tr>. 10 11, 2019 tarihinde Dış İlişkiler Terminolojisi: <http://www.mfa.gov.tr/dis-iliskiler-tenriinolojisi.tr.mfa> adresinden alındı
- TBMM. (2019, 10 01). *Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri Tarihçe*. 10 01, 2019 tarihinde www.tbmm.gov.tr: https://www.tbmmgov.tr/kutuphane/AB/turkiye_ab_tarihce.pdf adresinden alındı
- TIPPS. (2019, 10 03). *Uluslararası Standartlar*. 10 03, 2019 tarihinde www.term-portal.de: <http://term-portal.de/h1r/tennoloji-standartlar/uluslararası-standartlar/uluslararası-standartlar.html> adresinden alındı
- TIPPS. (2019a, 09 12). *TIPPS Projesi* 09 12, 2019 tarihinde www.term-portal.de: <http://term-portal.de/tr/hakk-m-zda2.html> adresinden alındı
- TSE. (2019, 10 10). *Türk Standardı - TS ISO 704*. 10 10, 2019 tarihinde www.tse.net: <https://mtweb.tse.org.tr/Standard/Standard/Standard.aspx?053107106111065067115113049116090107100056052055108081090071086075069085047110067109075073081116103090081086073108065117084119100075097048066101098121109073080102122072056085068088048071084083> adresinden alındı
- TSE. (2019a, 10 13). *iAfw.tse.net*. 10 13, 2019 tarihinde Standart Arama - Terminoloji: <https://intweb.tse.org.tr/Standard/Standard/StandardAra.aspx> adresinden alındı
- Türk Standartları Enstitüsü. (2003, 02 05). *75 1198-1 ISO 1087-1 Terminoloji çalışması-Terimler ve tarifler bölüm 1:Teori ve uygulama*. 09 03, 2019 tarihinde www.tse.org.tr: <https://intweb.tse.org.tr/Standard/Standard/Standard.aspx?053107106111065067115113049116090107100056052055108081090071086075069085047110067109075073081116103090081086073108065117084119100075097048066101098121109073080102122072056085068088048071084083> adresinden alındı